

YABANCI UYUKLU ÖĞRENCİLERİN ÜLKEMİZDE ÇALIŞABİLMESİ

I-GİRİŞ

Ülkemize pek çok yabancı uyruklu insan çalışmak amacıyla gelmektedir. Bu kapsamda olan yabancılardan başka öğrenim amacıyla, staj amacıyla ülkemize gelen yabancılar da bulunmakta, bu kişilerin Türkiye’de yasal çalışabilmesi, staj yapabilmesi belli kural ve kaidelere bağlanmakta, bu kurallar da zaman içinde değişebilmektedir.

Yabancı uyrukluların daha doğrusu Türk Vatandaşı olmayan kişilerin ülkemizde işçi olarak çalışma ve staj yapabileme koşulları, kimlerin çalışma izninden muaf tutulduğu düzenlemelerde yer almaktadır. Yabancıların ülkemizde işçi, işveren, stajyer olabilmesi ile ilgili usul ve esaslar 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunda gösterilmiştir.

II- YABANCI UYUKLU ÖĞRENCİLERİN ÜLKEMİZE GELİŞİ, ÖĞRENCİLİĞİ VE ÇALIŞABİLMESİ

Stajyerler

4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun kapsam maddesinde “bir işveren yanında meslek eğitimi gören yabancılar” da sayılarak staj yapacakların, bu Kanuna tabi oldukları belirtilmiştir.

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği 2003 Yılından beri yürürlüktedir. Yönetmeliğin 3 ncü maddesine göre, kanuni çalışma, “kanunlara uygun şekilde verilmiş çalışma izni, ikamet ve diğer ilgili kanunlar ile mevzuat hükümlerince düzenlenen yükümlülüklerin yanı sıra, sosyal güvenlik primleri ödenmiş veya muaf olarak çalışma” şeklinde tanımlanmıştır.

Aynı Yönetmeliğin 55 nci maddesinde, karşılıklılık esasına göre, öğrenci değişim programları çerçevesinde staj süreleri ile sınırlı kalmak kaydıyla özel veya kamu kurum ve kuruluşlarında staj yapacak yabancı öğrencilere çalışma izni alınması konusunda muafiyet tanınmıştır. Yabancı uyruklu stajyerler bu şartla ülkemizde staj yapabilirler. Bu şekilde ülkemize gelen yabancı uyruklu öğrencilerin stajları süresince bir ücret almaları bu durumu değiştirmez. Bu kişiler ile işletme sahibi arasında işçi-işveren ilişkisi oluşmaması nedeniyle, yabancı uyruklu şahıs işçi/sigortalı sayılmayacağından çalışma izni alınması da gerekmez. Benzer şekilde, Türkiye’de diplomatik vize ya da çalışma vizesi ve izniyle bulunan kişiler ve yakınları, okullarının statüsünde staj yapmanın zorunlu olması halinde, çalışma izni aranmaksızın, işletmelerde uygulamalı eğitim ve öğretim yapabileceklerdir.

Mecburi uygulamalı stajın dışında; öğrencilerin, iş veya meslek deneyimi kazanılması veya ileride yapmak istediği işle ilgili mesleki bilgisini ve görgüsünü artırmak vb. amaçlarla ve kendi iradeleriyle işyerlerine başvurmaları sonucunda işyerinde stajyer sıfatıyla çalıştırılmaları durumunda normal bir işçiden farksız olarak işçi/sigortalı sayılırlar. Bu durumdaki bir yabancı öğrencinin çalışma izni olmaksızın çalışması, kaçak çalışma olarak kabul edilecektir.

Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkiye’ye Gelişleri ve Sonrasındaki Süreci

Ülkemizdeki okullarda öğrenim görececek yabancı uyruklu öğrencilerin ülkeye giriş ve ülkedeki bulunuşları 5682 sayılı Pasaport Kanunu’na, 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet Ve Seyahatleri Hakkında Kanun’a ve 5978 Sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’a göre yürütülmektedir.

Ülkemizde her seviyede öğrenim görmek isteyen yabancı uyruklu öğrenciler, eğitim görecekları kurumdan alınan davet mektubu veya kabul mektupları ile durumlarını belgeleyerek, ülkelerindeki Türk dış temsilciliklerinden öğrenim vizesi almaları gerekmektedir. Bu vizeler, genellikle bir aylıktır. Yabancı uyruklu öğrenciler “Öğrenim” meşruhatlı vize olarak gelmeli ve geçerli pasaport ya da seyahat belgesi ile ülkemize giriş yapmalıdır. Öğrenci Türkiye’ye geldikten sonra bu bir aylık süre içinde okula kayıt yaptırmak zorundadır.

Türkiye'ye öğrenim meşruhatlı vize olarak gelen yabancı uyruklu öğrenciler ülkemize giriş yaptıkları tarihten itibaren bir ay içerisinde öğrenim amaçlı ikamet izni almaları gerekmektedir. Bu amaçla, okuldan alacakları ikamet bilgi formunu ve diğer belgelerini Emniyet Yabancılar Şube Müdürlüğüne sunarak Öğrenim Amaçlı İkamet Tezkeresi alırlar. Öğrenci ikametleri birer yıllık sürelerle verilmektedir. Geçerli bir ikamet tezkeresi bulunduğu sürece yabancı öğrencilerin ülkeden çıkıp Türkiye'ye tekrar geri geldiklerinde vize almalarına gerek yoktur, oturma izinleriyle yeterli sayılmaktadır.

Öğrencilerin, her yıl okullarında kayıt yenilediklerini belgelemeleri halinde ikamet izinleri re'sen uzatıldığı gibi, izin belgesinde belirtilen sürenin sona ermesinden itibaren en geç 15 gün içinde mahalli emniyet makamlarına müracaat edildiğinde de sürenin bitimi ertelenmektedir.

Öğrenim kurumlarını veya ikamet adreslerini değiştirenlerin, bu değişiklikleri 48 saat içinde gerek ayrıldıkları ve gerekse nakil oldukları yerlerin mahalli emniyet makamlarına bildirmeleri gerekir. Okuldan ilişik kesilmesi, kayıt dondurma, izinli sayılma, tutuklanma veya hükümlü olma durumlarında öğrenim amaçlı ikamet izinleri iptal edilmektedir.

Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Çalışabilmesi

Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin, öğrenimlerine ilaveten aynı zamanda çalışabilmesi ile ilgili kurallar zaman içinde değişmiştir:

15.04.1985 tarihli Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik 27.08.2011 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır. Bu Yönetmeliğin 10 uncu maddesine göre, yabancı uyruklu öğrenciler, öğrenimleri süresince gelir getiren herhangi bir işte çalışamazlardı. 1992 Yılı başında yapılan ek düzenleme ile, lisans üstü [1] öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin, araştırma yaptıkları yüksek öğretim kurumlarında çalışabilmelerine olanak sağlanmıştı. Görüldüğü gibi, yabancı uyruklu öğrencilerin çalışabilecekleri alan son derece sınırlıydı: Ön lisans ve lisans öğrenimi gören öğrencilerin çalışması yasaklanmış, lisans üstü öğrenim görenlere ise yalnızca bu öğrenim gördükleri enstitülerde süre, meslek, işkolu vs. sınırlaması koymaksızın çalışma olanağı vermişti.

12.Nisan.2014 tarihinde yürürlüğe girecek olan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ise Türkiye'de yükseköğretim gören yabancıların çalışmaları konusunda sürdürülen olumsuz yaklaşıma son vererek, gerekli izinleri almaları kaydıyla çalışmalarına müsaade etmiştir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun öğrencilerin çalışma hakkı başlığını taşıyan 41 inci maddesine göre, Türkiye'de öğrenim gören ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri, çalışma izni almak kaydıyla çalışabilirler. Ancak, ön lisans ve lisans öğrencileri için çalışma hakkı, ilk yıldan sonra başlar ve haftada yirmi dört saatten fazla olamaz.

Bu düzenlemeye göre, çalışma olanağı sadece yüksek öğrenim öğrencilerine verilmiştir. Bu öğrenciler de iki gruba ayrılmıştır. Ön lisans ve lisans öğrencileri, öğrenime başladıkları tarihten itibaren bir yıl boyunca çalışmamaktadır. Bir yıllık bekleme süresinden sonra çalışmaya başladıklarında ise kısmi süreli çalışabilme hakları bulunmakta, kendileri ile en fazla haftada 24 saatlik çalışmaya dayalı iş ilişkisi kurulabilmektedir.

Yüksek lisans ve doktora öğrencilerine tanınan çalışma hakkı ise herhangi bir yabancıya sahip olduğu çalışma hakkı sınırlamalarından farklı değildir. Diğer bir ifade ile söz konusu yabancıya yüksek lisans veya doktora öğrencisi olması Türkiye'de çalışmasına engel ya da sınırlama getirilmesini içermemektedir.

III- SONUÇ

Türkiye, coğrafi, ekonomik, sosyal, kültürel nedenlerle pek çok yabancı için cazip bir ülkedir. Kimi yabancılar çalışmak için gelirirken, kimisi de öğrenim görmek için ülkemize gelmektedir. İşte bu öğrencilerin bir kısmı öğrenimlerine devam ederken aynı zamanda çalışmak da istemektedir.

Ülkemizde zaman içinde değişen kurallara baktığımızda, değişmeden öne çıkan hususlardan birinin de yabancı uyruklu öğrencilere çalışma hakkı vermemek olduğunu söyleyebiliriz. Gerçekten 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Korunma Kanununa kadar ülkemizde yalnızca lisans üstü öğrenim

gören yabancı uyruklu öğrencilere, (o da araştırma yaptıkları yüksek öğretim kurumlarında) çalışabilme olanağı tanınmıştı. 12.04.2014 tarihinde konumuzla ilgili hükümleri yürürlüğe girecek olan Yabancılar ve Uluslararası Korunma Kanunuyla bu yaklaşım kısmen değişmiş, lisans üstü öğrencilerle ilgili sınırlama kaldırılmış, ön lisans ve lisans öğrencilerine ise ilk yıldan sonra haftalık 24 saati geçmeyecek biçimde çalışma hakkı verilmiştir.

---

[1] Lisans üstü öğrenim, üniversite enstitülerinde dört yıllık lisans eğitiminin ardından yapılan ve uzmanlaşmaya yönelik ek eğitimidir. Akademik derece olarak lisansın üzerindedir. Bir lisansüstü program, yüksek lisans, doktora veya sanatta yeterlilik unvanlarına yönelik olabilmektedir.